

О.С. Юрценюк,

О.Ю. Поліщук,

Н.І. Пастернак

Вищий державний навчальний заклад
України "Буковинський державний
медичний університет", м. Чернівці

МЕТОД КОМПЛЕКСНОЇ ТЕРАПІЇ ТРИВОЖНИХ ТА ДЕПРЕСИВНИХ РОЗЛАДІВ У ХВОРИХ З АРТЕРІАЛЬНОЮ ГІПЕРТЕНЗІЄЮ

Ключові слова: депресія, тривога,
лікування, артеріальна гіпертен-
зія, біофідбек-терапія.

Резюме. У статті представлені особливості діагностики та комплексного лікування депресивних та тривожних розладів у хворих з артеріальною гіпертензією.

Вступ

Розлади емоцій є одними з найбільш поширених патологій психічної сфери людини. За даними ВООЗ від 2 до 5% населення планети в різні періоди свого життя страждають на депресії і 20-30% серед пацієнтів, що спостерігаються в загальній медичній практиці. Ще більше поширені афективні розлади у вибіркових групах населення, наприклад, серед соматичних хворих депресії зустрічаються в 19-49%, особливо у хворих серцево-судинними захворюваннями [1, 4]. Їх наявність не тільки ускладнює перебіг та лікування цих розладів, але і скорочує тривалість життя хворих. Так, депресія, що розвивається безпосередньо після інфаркту міокарда, в 3,5 раз підвищує ризик смертельного результату захворювання [2].

Проблема поєднання депресії, тривоги та артеріальної гіпертензії (АГ) розроблена недостатньо, вона має кілька рівнів розгляду. Диференційна діагностика, прогноз і лікування цих розладів є актуальними питаннями для дослідження і на даний час [3].

Мета дослідження

Визначити ефективність застосування комплексної диференційованої психотерапії та терапії біологічним зворотнім зв'язком для корекції тривожних та депресивних розладів у пацієнтів з АГ.

Матеріал і методи

Робота базується на обстеженні 60 хворих, що перебували на стаціонарному лікуванні в Обласному клінічному кардіологічному диспансері м. Чернівці. Середній вік обстежених 53 7,4 роки. Усіх обстежених було розподілено на дві групи - основну (I-шу) та контрольну (II-гу). До основної групи (n=30, 50,0%) увійшли дорослі хворі з АГ, що супроводжується депресивними та/або тривожними розладами (ДТР), яким застосовували комплексне лікування (біофідбек-терапію, психотерапію). До II групи (контрольної) (n=30, 50,0%)

увійшли хворі з АГ, що супроводжується ДТР, яким застосовували традиційні (стандартні) лікувально-діагностичні та профілактичні методи.

Всім хворим проводили повне клінічне обстеження, структуроване психіатричне інтерв'ю, клініко-психопатологічне і експериментально-психологічне дослідження.

На підставі аналізу отриманих даних щодо соціального статусу хворих, віку, ступеня тяжкості АГ, клінічних проявів ДТР, рівня тривожності, якості життя ми впровадили розроблений в процесі цього дослідження комплексний диференційований підхід до цілеспрямованого лікування ДТР у хворих з АГ. Лікувальний комплекс включив біофідбек-терапію, раціональну, когнітивно-біхевіоральну психотерапію, аутогенне тренування.

Застосування комплексного підходу до терапії починали на 1-3 день у хворих на гіпертонічну хворобу, II стадії, II ступеню.

Для корекції тривожних та депресивних розладів використовували біофідбек-терапію (терапію біологічним зворотнім зв'язком) як контроль над стресовою реакцією організму, яка і є пусковим механізмом артеріальної гіпертензії у даних пацієнтів, а також для максимальної релаксації пацієнта. Контури біофідбек-терапії, зазвичай, реалізуються через реєстрацію фізіологічних параметрів, таких як температура шкіри, шкірногальванічна реакція, біоелектрична активність м'язів та/або головного мозку, частота дихання та/або серцевих скорочень, варіабельність серцевого ритму, артеріального тиску та ін. [5]. Спочатку проводили діагностику показників пацієнта у штучно індукованих стресових ситуаціях. Надалі кожен пацієнт проходив 5 сеансів релаксації (по 1 сеансу на тиждень). В кінці лікування, через 6 тижнів, знову проводили комплексну діагностику.

Обговорення результатів дослідження

Оцінка ефективності комплексного лікування проводилась двічі: на початку лікування для формування базового показника та через 6 тижнів після початку комплексного лікування (КЛ) для оцінки динаміки стану. Клінічну ефективність КЛ до та після проведення комплексного лікування ДТР у хворих з АГ оцінювали за допомогою стандартизованої шкали Гамільтона (HADS) та опитувальника Спілбергера-Ханіна. Порівняння отриманих величин, з урахуванням редукції психопатологічних симптомів, дозволило оцінити зміни у симптоматиці, такі як: 1 - покращення (на початку лікування - помірний рівень, в кінці лікування - низький рівень або без ознак депресії, тривоги), 2 - без змін (на початку та в кінці лікування - рівні депресії та тривоги без змін), 3 - погіршення (на початку лікування помірний або низький, в кінці лікування - високий або помірний).

В I групі у пацієнтів відмічалось достовірне зменшення частоти проявів симптомів депресії та тривоги, натомість в II групі зазначені показники не мали достовірного зниження, що свідчить про вищу ефективність запропонованої нами комплексної диференційованої терапії, в порівнянні зі стандартним кардіологічним лікуванням.

Порівняння отриманих величин, з урахуванням редукції психопатологічних симптомів, дозволило оцінити зміни у симптоматиці. Ефективність лікування в I групі достовірно вища ($p = 0,05$). Так, після застосування комплексного диференційованого лікування на фоні базисної терапії із застосуванням психотерапії та біофідбек-терапії, покращення відмічалось у 28 (93,3%) хворих, не спостерігалось редукції психопатологічної симптоматики у 2 (6,4%) осіб, погіршення стану в жодного пацієнта не виникало. В контрольній групі, в якій хворі отримували тільки традиційну базисну терапію, покращення (щодо симптомів депресії та тривоги) спостерігалось у 10 (33,3%) хворих, у 16 (53,3%) осіб зберігалась психопатологічна симптоматика без змін і у 4 (13,3%) хворих діагностовано погіршення стану.

Таким чином, впровадження комплексної диференційованої психотерапії та терапії біологічним зворотнім зв'язком у традиційний комплекс лікування покращило редукцію депресивних та тривожних розладів у хворих з АГ у 2,8 рази, що підтверджено за допомогою стандартизованої шкали Гамільтона (HADS) та за результатами тесту Спілбергера-Ханіна.

Висновки

Застосування диференційованої комплексної терапії з урахуванням вищезазначених особистісних факторів та клінічних особливостей депресивних та тривожних розладів у хворих з АГ достовірно ($p < 0,01$) покращило ефективність допомоги даному контингенту хворих - коефіцієнт медичної ефективності в групі I порівняно з групою II (в якій використовували тільки стандартне кардіологічне лікування) підвищився в 2,8 рази.

Перспективи подальших досліджень

Буде продовжено вивчення тривожних та депресивних розладів у пацієнтів з АГ.

Література. 1. Довженко Т.В. Эффективность терапии аффективных расстройств у пациентов с различными сердечно-сосудистыми заболеваниями / Т.В. Довженко, К.В. Тарасова, В.Н. Краснова др. // Современная терапия психических расстройств. - 2007. - №4. - С. 39-42. 2. Напреев О. К. Тривожні та депресивні розлади в кардіологічній практиці / О.К. Напреев, О.С. Юрченко, О.Ю. Поліщук [та ін.] // Український вісник психоневрології. - 2008. - Т.16, №4 (57). - С.57-60. 3. Табачников С. І. Медико-психологічні аспекти розвитку, перебігу та терапії невротичних, пов'язаних зі стресом розладів, коморбідних з артеріальною гіпертензією / С.І. Табачников, М.В. Маркова, Є.М. Харченко // Таврический журнал психиатрии. - 2007. - Т.11, № 2 (39). - С. 32-48. 4. Ушкалова Е. А. Фармакотерапия депрессии у кардиологических больных. / Е. А. Ушкалова, А. В. Ушкалова // Трудный пациент. - 2006. - № 1. - С. 28-31. 5. Frank D.L. Biofeedback in medicine: who, when, why and how? / Frank DL, Khorshid L, Kiffer JF, Moravec CS, McKee MG. // Mental Health in Family Medicine. - 2010; 7:85-91 [PubMed].

МЕТОД КОМПЛЕКСНОЇ ТЕРАПІЇ ТРЕВОЖНИХ І ДЕПРЕССИВНИХ РАСТРОЙСТВ У БОЛЬНИХ С АРТЕРІАЛЬНОЮ ГІПЕРТЕНЗИЄЮ

О.С. Юрченко, А.Ю. Поліщук, Н.І. Пастернак

Резюме. В статье представлены особенности диагностики и комплексного лечения депрессивных и тревожных расстройств у больных с артериальной гипертензией.

Ключевые слова: депрессия, тревога, лечение, артериальная гипертензия, биофидбек-терапия.

METHOD COMBINED THERAPY OF ANXIETY AND DEPRESSIVE DISORDERS IN PATIENTS WITH HYPERTENSION

O.S. Yurtsenyuk, O.Yu. Polishchuk, N.I. Pasternak

Abstract. The article presents the features of diagnostics and comprehensive treatment of depressive and anxiety disorders in patients with hypertension.

Keywords: depression, anxiety, treatment, hypertension, biofeedback.

Higher State Educational Establishment of Ukraine "Bukovinian State Medical University", Chernivtsi

Clin. and experim. pathol. - 2016. - Vol.15, №3 (57). - P.107-108.

Надійшла до редакції 10.08.2016

Рецензент – проф. І.А. Пlesh

© О.С. Юрченко, О.Ю. Поліщук, Н.І. Пастернак, 2016